

چکیده

بمنظور بررسی اثر مقادیر مختلف کود فسفره و سویه‌های باکتری سودوموناس بر عملکرد نخود فرنگی در شهرستان رضوانشهر، استان گیلان، مطالعه‌ای به صورت آزمایش فاکتوریل در قالب طرح پایه بلوک‌های کامل تصادفی در سه تکرار، در سال ۱۳۹۲ انجام شد. در این مطالعه فاکتور کود شیمیایی فسفره در پنج سطح (صفر، ۲۵، ۵۰، ۷۵ و ۱۰۰ کیلوگرم در هکتار بصورت سوپر فسفات تریپل) و سویه‌های باکتری سودوموناس در ۳ سطح (شاهد، R41 و R187) مورد بررسی قرار گرفت. نتایج تجزیه واریانس نشان داد که کود شیمیایی فسفره و سویه باکتری سودوموناس ارتفاع بوته، تعداد غلاف در متر مربع، عملکرد دانه، عملکرد بیولوژیک و شاخص برداشت معنی دار بود. اثر متقابل کود شیمیایی فسفره × سویه‌های باکتری سودوموناس نیز بر وزن هزار دانه و مقدار فسفر برگ معنی داری نشان داد. از طرف دیگر تعداد دانه در غلاف تحت تاثیر معنی دار فاکتورهای مورد بررسی قرار نگرفت. نتایج نشان داد که با افزایش فسفر از صفر به ۷۵ کیلوگرم بر هکتار، عملکرد دانه از ۱۰۹۹ کیلوگرم در هکتار به ۱۸۹۸ کیلوگرم در هکتار به طور معنی داری افزایش یافت، در حالیکه مصرف بیشتر فسفر سبب افزایش معنی دار عملکرد دانه نگردید. تلقیح با باکتری سودوموناس سبب افزایش معنی دار عملکرد دانه در مقایسه با شاهد عدم تلقیح گردید، اگرچه اختلاف معنی داری بین سویه‌های مورد استفاده مشاهده نشد. بنابراین بر اساس نتایج این آزمایش حداکثر مقدار عملکرد دانه در گیاهان تلقیح شده با باکتری سودوموناس (هر دو سویه) و مصرف ۷۵ کیلوگرم فسفر در هکتار حاصل شد.

کلمات کلیدی: باکتری محرک رشد گیاه، فسفر، نخود فرنگی